

Brno, 20. listopadu 2017

Milé kolegyně a milí kolegové – učitelé filosofie,

mám radost, že naše disciplína je na konci druhého desetiletí 22. století stejně nezbytná jako před sto lety, kdy píšu tyto řádky. Ba dokonce je pro vaši civilizaci **podstatně důležitější než v našich časech**. Předpokládám totiž, že někdy na začátku třetí třetiny 21. století konečně vybredla z letitého bludu, kterým kulminovala sebestředná pýcha, táhnoucí se od renesance přes osvícenství a moderní věk rozumu a techniky (asi spíše „moderní svět rozumu“ a techniky) až ke svévolné relativizaci všech hodnot v poslední čtvrtině 20. století. **Podstatou onoho bludu bylo přesvědčení, že hodnotou** (ve filosofickém či uměleckém smyslu slova) **je pouze to, co člověk ad hoc za hodnotu označí**.

Nevím, jak jste pojmenovali onen očistný obrat přístupu filosofie ke skutečnosti. Asi se nabízelo užít termín, důležitý už ve středověku: **realismus**. (Ovšem – v kolika konotacích a významech se toto slovo za staletí ocitlo?! Vždyť se v něm skrývá i povrchní popis jevovosti, ba dokonce cynické žonglování s hodnotami!) Naštěstí na jménu (nomen) tolik nezáleží... Ačkoli: jedno pojmenování z dávných dob přece jenom sehrálo ve vašem prozření důležitou roli. Slovní spojení **praktická filosofie**! Ano, tak byla kdysi dávno velice výstižně nazývána etika, dokud se v tom prapodivném postmoderním a postpostmoderním období nezvrhla v pseudoexaktní disciplínu „digitalizovanou“ až k totální nesrozumitelnosti. Předpokládám, že i ve vaší době existují filosofické proudy libující si ve složitém vyjadřování, ovšem důležité je, že se to považuje za jejich slabinu. Máte totiž za sebou ono očistné: „Král je – velice často – nahý!“ Svět není jednoduchý, to všichni víme, avšak tato skutečnost nás neopravňuje k tomu, abychom svůj nedostatek poznání ohrazovali neprostupnou palisádou ze slov. (Dovedu si představit, jak tyto „palisádníky“ brilantně odhalujete poukazem na Ockhamovu břitvu nebo Sokalovu aféru.)

Poučení staletým bobtnáním lidské domýšlivosti vracíte se hledání tušeného řádu, který svými poznávacími schopnostmi poodhalujeme, abychom s ním mohli krůček za krůčkem víc harmonizovat – a tím dostává naše poznávání rozměr hodnoty. Harmonizace nemá konec a její směřování není automatickou cestou k lepšímu! Už žádná iluze pokroku zadarmo! (Ani bych se nedivil, kdyby se ve vaší době objevil filosofický proud, jehož označení – emmendationismus – odkazuje k jihovýchodomoravskému světoběžníkovi Janu Comenioví, pro něhož ona „náprava“ nebyla oprášením nějakého ideálního předem daného stavu světa, nýbrž usilovným **vylepšováním, zhodnocováním**, které dává našemu hledání a nalézání smysl.)

Je dobře, že jste si uvědomili smysl a hodnotu i onoho počátku počátků ve starém Řecku. Filo-sofia je usilování o moudrost, která **nespočívá jen v míře poznatků**. Je dobře, že pomáháte svým studentům – budoucím učitelům – v tom, aby oni sami našli smysl tohoto usilování a stali se inspirujícími průvodci svých budoucích žáků. Přeji vám, abyste měli ze své práce vnitřní radost!

Tomáš Měšťánek

(absolvent naší fakulty, celoživotní učitel na gymnáziích a katedrový „průvodce“ budoucích učitelů filosofie)